

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 294/2022-63

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, IČO 47 254 084, v mene ktorej koná jej konateľ a advokát JUDr. Marián Vulgan, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 1/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 1/2012 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **739,66 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. marca 2022 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Zároveň požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur, ako aj náhradu trov konania a uloženie príkazu okresnému súdu konať v napadnutom konaní vo veci stanovenia sumy náhrady trov konania bez zbytočných prietáhov.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených, ako aj zo zistení ústavného súdu vyplýva, že žalobca podal na okresnom súde 14. decembra 2010 žalobu, ktorou sa od žalovaného 1 (sťažovateľ) a žalovanej 2 domáhal zaplatenia sumy 17 142 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia.

3. Vo veci samej okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 1/2012 z 26. novembra 2012 žalobu zamietol. Na odvolanie žalobcu bol rozsudok súdu prvej inštancie uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 280/2013 z 10. júla 2013 zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Okresný súd následne vo veci rozsudkom č. k. 7 C 1/2012 z 18. októbra 2017 (ďalej len „rozsudok z 18. októbra 2017“) konanie v časti o zaplatenie sumy 679,92 eur s príslušenstvom zastavil (výrok I), žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 5 297,35 eur s príslušenstvom (výrok II), vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III), žalovaným priznal proti žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 40 % (výrok IV), štátu priznal náhradu trov konania v rozsahu 70 % proti žalobcovi a v rozsahu 30 % proti žalovaným (výrok V). Súčasne bolo citovaným rozsudkom určené, že o sume náhrady trov konania rozhodne okresný súd samostatným uznesením (výrok VI). Rozsudok súdu prvej inštancie nadobudol vo výroku I právoplatnosť 13. februára 2018.

5. Na odvolanie žalovaných bol rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II a III potvrdený ako vecne správny rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 139/2019 z 11. decembra 2019 (ďalej len „rozsudok z 11. decembra 2019“). Zároveň bolo citovaným rozsudkom odvolacieho súdu rozhodnuté, že žiadnej zo strán sa nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Spis bol okresnému súdu vrátený 16. decembra 2019. Rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach v spojení s potvrdzujúcim rozhodnutím odvolacieho súdu nadobudli právoplatnosť 12. januára 2020.

6. Sťažovateľ bol 24. februára 2020 vyzvaný na vyčíslenie trov právneho zastúpenia, pričom na predmetnú výzvu reagoval podaním doručeným okresnému súdu 14. apríla 2020.

7. Sťažovateľ podal 2. marca 2020 proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolania 6. marca 2020 žalobca a 12. marca 2020 žalovaná 2. V nasledujúcom období vykonával okresný súd administratívne úkony súvisiace s podanými dovolaniami, pričom spis na rozhodnutie o dovolaniach predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 26. februára 2021. Najvyšší súd vo veci dovolaní rozhodol uznesením č. k. 9 Cdo 57/2021 z 29. novembra 2021 (ďalej len „uznesenie z 29. novembra 2021“) tak, že tieto odmietol a žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Spis bol 8. decembra 2021 vrátený okresnému súdu, ktorý následne doručoval rozhodnutie dovolacieho súdu.

8. Dňa 25. mája 2022 okresný súd uznesením č. k. 7 C 1/2012-2207 (ďalej len „uznesenie z 25. mája 2022“) vydaným vyššou súdnou úradníčkou žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1 náhradu trov prvoinštančného konania v sume 2 477,30 eur na účet právneho zástupcu žalovaného 1 (výrok I), žalovanej 2 sumu náhrady trov prvoinštančného konania neurčil (výrok II), žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť náhradu trov konania v sume 76,34 eur na účet okresného súdu (III) a žalovanému 1 a žalovanej 2 uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť náhradu trov konania štátu v sume 32,72 eur na účet okresného súdu (IV). Predmetné uznesenie bolo následne doručované stranám v spore. Proti citovanému uzneseniu okresného súdu, ktoré bolo doručené stranám v spore, nebola podaná v zákonnej lehote sťažnosť.

9. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 294/2022 zo 14. júna 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Podstatou argumentácie sťažovateľa je existencia zbytočných prietáhov v napadnutom konaní vo veci rozhodovania o sume náhrady trov konania. Podľa sťažovateľa ide o rutinný úkon nevyžadujúci si sudcovskú mieru odbornosti, čo odzrkadľuje aj zverenie rozhodovania vo veci trov konania súdnemu úradníkovi.

11. Podľa sťažovateľa rozhodovanie vo veci sumy náhrady trov konania prebieha od apríla 2020, t. j. ku dňu podania ústavnej sťažnosti je okresný súd nečinný už takmer 2 roky. Podľa sťažovateľa k zbytočným prietahom v napadnutom konaní dochádza výlučne pasivitou okresného súdu, a preto uvedená nečinnosť presahuje všetky ústavnoprávne limity prípustnosti dĺžky konania a predstavuje flagrantné porušenie judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

12. Sťažovateľ zdôrazňuje, že rozhodovanie o sume náhrady trov konania nie je po právnej stránke zložitú. Vo veci nevystupuje viacero subjektov na niektorej z procesných strán, pričom na posúdenie rozhodujúcich skutočností nie sú potrebné odborné znalosti. Vec jednoznačne patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov.

13. Sťažovateľ poukazuje ďalej na skutočnosť, že sám svojím správaním k vzniku zbytočných prietáhov neprispel. Okresnému súdu poskytoval maximálnu súčinnosť pri všetkých úkonoch, ako to je zrejmé zo spisového materiálu.

14. Sťažovateľ zdôrazňuje judikatúru, podľa ktorej ak porušenie práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo aj k porušeniu práva na súdnu ochranu, t. j. došlo k tzv. *denegatio iustitiae*.

15. Napokon sa sťažovateľ domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur, t. j. v sume 1 000 eur za každý rok pasivity okresného súdu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

16. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sa na výzvu ústavného súdu k ústavnej sťažnosti vyjadril prípisom č. k. 1Spr/63/2022 z 20. júla 2022 predseda okresného súdu, ktorý v podstatnom uviedol, že ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú a neopodstatnenú.

17. Zdôraznil v konkrétnostiach skutočnosť právoplatného skončenia konania vo veci rozsudkom okresného súdu z 18. októbra 2017 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 11. decembra 2019. V ďalšom zdôraznil, že v príslušnom konaní boli po vydaní rozhodnutia odvolacieho súdu podané dovolania žalobcom 6. marca 2020, sťažovateľom 2. marca 2020 a žalovanou 2 12. marca 2020. Po vykonaní potrebných procesných úkonov bol spis predložený najvyššiemu súdu 24. februára 2021, ktorý uznesením z 29. novembra 2021 dovolanie žalobcu a žalovaných odmietol a žiadnej zo strán sporu právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

18. Predseda okresného súdu konštatuje, že stav právnej neistoty v predmetnej veci bol odstránený, keďže konanie je právoplatne skončené. Spis bol vrátený okresnému súdu 8. decembra 2021, pričom 4. januára 2022 bolo rozhodnutie najvyššieho súdu doručované sporovým stranám. Spis bol následne predložený vyššej súdnej úradníčke na rozhodnutie o trovách konania. Uznesením okresného súdu z 25. mája 2022 bolo rozhodnuté o sume náhrady trov konania.

19. Podľa názoru predsedu okresného súdu v postupe vyššej súdnej úradníčky nie sú priet'ahy, keďže koná plynulo, a to aj s ohľadom na rozsah spisového materiálu.

20. O sume náhrady trov konania nebolo rozhodnuté z dôvodu, že okrem žalobcu a žalovanej 2 aj sťažovateľ ako žalovaný 1 podal proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie. Spis bol preto predložený najvyššiemu súdu, z dôvodu čoho sa na okresnom súde v období od 26. februára 2021 do 8. decembra 2021 nenachádzal, a preto nebolo z objektívnych dôvodov možné rozhodnúť o sume náhrady trov konania.

III.2. Replika sťažovateľa:

21. Vyjadrenie predsedu okresného súdu ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľovi, ktorý v reakcii v prípisoch doručených ústavnému súdu 17. augusta 2022 a 22. augusta 2022 vo všeobecnosti zdôraznil, že argumentáciu okresného súdu považuje za nedôvodnú. V priamom rozpore s judikatúrou ústavného súdu a ESLP sú podľa sťažovateľa tvrdenia okresného súdu o tom, že stav právnej neistoty už bol odstránený právoplatnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu. S odkazom na relevantnú judikatúru ESLP vo veci Čičmanec proti Slovensku zdôrazňuje, že konečné určenie nákladov a výdavkov môže byť pokryté v rámci skúmaného obdobia (obdobne III. ÚS 711/2017).

22. Podľa sťažovateľa bolo v čase podania ústavnej sťažnosti konanie v merite právoplatne skončené, pričom aktuálne prebieha len štádium týkajúce sa rozhodovania o náhrade trov konania. Z uvedeného dôvodu neobstojí námietka okresného súdu spočívajúca v zložitosti predmetu sporu, ktorým bola ochrana osobnosti. Keďže všeobecný súd rozhoduje o náhrade trov konania

podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp. stranami sporu) a ich právnymi zástupcami, ústavný súd postup pri rozhodovaní o náhrade týchto trov nepovažuje za právne zložitý. Skutkovo musí v každom prípade vychádzať len z obsahu spisu. Na základe uvedeného rozhodovanie o náhrade trov konania zásadne nemožno považovať za postup všeobecného súdu, ktorý by vykazoval osobitnú náročnosť.

23. Stav právnej neistoty je odstránený až v momente rozhodnutia súdu o výške nároku na náhradu trov konania.

24. K tvrdeniu okresného súdu o objektívnej nemožnosti skoršieho rozhodnutia z dôvodu dovolacieho konania sťažovateľ uvádza chronologický prehľad, z ktorého vyplýva, že rozsudok odvolacieho súdu nadobudol právoplatnosť 12. januára 2020, pričom okresný súd vyzval na vyčíslenie trov právneho zastúpenia 24. februára 2020 sťažovateľa, ktorý na výzvu reagoval 13. apríla 2020. Spis bol najvyššiemu súdu predložený až 26. februára 2021 a vrátený bol najvyšším súdom 8. decembra 2021. Okresný súd vydal uznesenie, ktorým bolo rozhodnuté o sume náhrady trov konania až 25. mája 2022.

25. Argumentáciu okresného súdu nepovažuje sťažovateľ za právne významnú, keďže zaslanie kalkulácie trov konania bolo realizované v primeranej lehote a nad rámec jeho zákonných povinností pristúpil ku kalkulácii i nároku na tie trovy konania, ktoré vyplývali z obsahu súdneho spisu s cieľom v maximálnej možnej miere uľahčiť okresnému súdu rozhodovanie o sume náhrady trov konania.

26. Podanie mimoriadneho opravného prostriedku podľa sťažovateľa nie je dôvodom, prečo by mal súd odkladať rozhodovanie o výške trov konania, ktoré vznikli v rámci právoplatne ukončeného konania. Keďže okresný súd si mal byť vedomý, že bude potrebné postúpiť súdny spis najvyššiemu súdu na účely posúdenia podaného dovolania, o sume náhrady trov konania mal rozhodnúť do uvedeného času. Sťažovateľ podotýka, že na vydanie uvedeného uznesenia mal okresný súd viac ako 10 mesiacov odo dňa doručenia podrobnej kalkulácie úkonov právneho zastúpenia ku dňu predloženia spisu najvyššiemu súdu.

27. Keďže sťažovateľ doručil okresnému súdu podrobnú kalkuláciu nároku, okresnému súdu postačovalo pri vydaní uznesenia o výške trov konania len skontrolovať, či uvádzané úkony právnej služby korešpondujú s obsahom spisu.

28. Sťažovateľ zdôrazňuje s prihliadnutím na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 711/2017 z 13. júna 2018, že trvanie rozhodovania okresného súdu o sume náhrady trov konania je potrebné skúmať z hľadiska celkovej dĺžky konania, ktorá bola takmer 12 rokov.

29. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ zastáva názor, že ústavná sťažnosť je dôvodná v plnom rozsahu.

30. Keďže po podaní ústavnej sťažnosti okresný súd už vo veci rozhodol, podľa sťažovateľa výrok o konaní vo veci určenia sumy náhrady trov konania bez zbytočných prietahov stratil svoje opodstatnenie.

31. Sťažovateľ si zároveň uplatnil náhradu trov konania za tri úkony právnej služby.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

32. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľa, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

33. Sťažovateľ podstatnou časťou argumentácie tvrdí, že zo strany okresného súdu konajúceho v jeho veci stanovenia sumy náhrady trov konania došlo k vzniku zbytočných prietahov. Zdôrazňuje v tejto súvislosti celkové trvanie napadnutého konania, ktoré predstavuje takmer 12 rokov.

34. Predmetom tejto časti konania pred ústavným súdom je preto posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

35. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

36. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

37. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje

v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

38. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

Právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje:

39. Predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o sume náhrady trov konania. Všeobecný súd rozhoduje o náhrade trov konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp. stranami sporu) a ich právnymi zástupcami, ústavný súd postup pri rozhodovaní o náhrade týchto trov nepovažuje za právne zložitý. Skutkovo musí v každom prípade vychádzať v zásade z obsahu spisu. Na základe uvedeného rozhodovanie o náhrade trov konania zásadne nemožno považovať za postup všeobecného súdu, ktorý by vykazoval osobitnú skutkovú náročnosť (m. m. III. ÚS 711/2017, IV. ÚS 54/2022). Skutkovú náročnosť v konkrétnych okolnostiach veci neodôvodňujú ani skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu.

Správanie strany v spore:

40. Keďže vo veci nebolo sporné, že na výzvu okresného súdu o vyčíslenie sumy náhrady trov konania s'ťažovateľ reagoval v primeranej lehote (bod 6 tohto nálezu), neprichádza do úvahy konštatovanie o prispení s'ťažovateľa ako strany v spore k predĺženiu napadnutého konania.

Postup súdu v napadnutom konaní:

41. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj neefektívnym postupom, teda takým, ktorý nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

42. Ústavný súd považuje za dôležité najskôr poukázať na judikatúru ESLP, konkrétne na jeho rozsudok v prípade Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016, s'ťažnosť č. 65302/11), ktorým bolo rozhodnuté okrem iného aj o tom, že dĺžka konania napadnutého s'ťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej s'ťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). Európsky súd pre ľudské práva v bode 50 uvedeného rozsudku konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa teda aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote.

43. Dôvodmi podanej ústavnej sťažnosti sú zbytočné prietahy, ktoré vznikli v štádiu rozhodovania okresného súdu o sume náhrady trov konania. Ústavný súd v súvislosti s možným vznikom prietahov v konaní preto hodnotil postup okresného súdu vo fáze nasledujúcej po právoplatnom skončení konania vo veci samej, t. j. potom ako bolo právoplatne rozhodnuté vo veci nároku na náhradu trov konania. Túto však v závere posúdil v kontexte s celkovou dĺžkou konania.

44. Zo skutočností vyplývajúcich z predmetného spisu ústavný súd zistil, že k rozhodnutiu okresného súdu o sume náhrady trov konania došlo 25. mája 2022, a to aj napriek tomu, že vo veci nároku na náhradu trov prvoinštančného konania a odvolacieho konania bolo právoplatne rozhodnuté už 12. januára 2020. Po právoplatnom rozhodnutí odvolacieho súdu v merite veci boli síce podané dovolania, v súvislosti s ktorými okresný súd zabezpečoval nevyhnutné administratívne úkony, tie mu však nebránili v tom, aby vo veci určenia sumy náhrady trov konania rozhodol ešte pred predložením spisu na rozhodnutie dovolaciemu súdu. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na argumentáciu uvádzanú samotným sťažovateľom (bod 26 tohto nálezu), z ktorej vyplýva, že okresný súd mal k dispozícii na rozhodnutie o sume náhrady trov konania odo dňa doručenia kalkulácie úkonov právneho zastúpenia sťažovateľa do dňa predloženia spisu najvyššiemu súdu 10 mesiacov, počas ktorých vykonával len jednoduché procesné úkony súvisiace s podanými dovolaniami.

45. Ani predloženie spisu na rozhodnutie o dovolaní najvyššiemu súdu bez rozhodnutia o sume náhrady trov konania za situácie, keď okresnému súdu nebránili vo vydaní takéhoto rozhodnutia žiadne objektívne prekážky, nemožno považovať za efektívny postup, t. j. taký, ktorý by smeroval k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa vo veci stanovenia sumy náhrady trov konania. Argumentáciu uvádzanú predsedom okresného súdu v bode 20 tohto nálezu preto nemožno vzhľadom na už uvádzané považovať za spôsobilú záver o neefektívnom postupe okresného súdu zvrátiť.

46. Vzhľadom na skutočnosti zistené zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd konštatuje, že nečinnosť okresného súdu vo veci stanovenia sumy náhrady trov konania po právoplatnom rozhodnutí vo veci nároku na náhradu trov konania, ako aj neefektívna činnosť spočívajúca v predložení spisu na rozhodnutie o dovolaní pred rozhodnutím vo veci stanovenia sumy náhrady trov konania bez existencie objektívnej prekážky, ktorá by takémuto rozhodnutiu bránila, berúc do úvahy celkovú dĺžku napadnutého konania, spôsobili vznik zbytočných prietahov v napadnutom konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska netolerovateľné.

47. S prihliadnutím na už uvádzané skutočnosti, berúc do úvahy ničím neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu, ktorý v napadnutom konaní po predložení vyčíslenia sumy náhrady trov konania (apríl 2020) neurobil vo veci týkajúcej sa vyčíslenia trov konania až do mája 2022 žiadny procesný úkon, a berúc do úvahy už spomínanú neefektívnu činnosť, ktorá spôsobila že rozhodovanie vo veci určenia sumy náhrady trov konania presiahlo obdobie 2 rokov, ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto vyslovil porušenie práv sťažovateľa zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

48. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

49. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti okresný súd vo veci určenia sumy náhrady trov konania už rozhodol uznesením z 25. mája 2022 vydaným vyššou súdnou úradníčkou, proti ktorému nebola podaná sťažnosť, takže rozhodovanie o sume náhrady trov konania bolo právoplatne skončené, čím sa odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal, ústavný súd návrhu na uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

50. Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uvádza, že časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania (resp. strane v spore) dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. V súlade s judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prieťahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu. Ignorovanie týchto princípov konajúcim súdom môže mať za následok porušenie práva na féer proces (čl. 46 ods. 1 ústavy) v jeho časovej dimenzii.

51. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z dôvodov existencie zbytočných prieťahov môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné prieťahy, ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

52. V napadnutom konaní ústavný súd prihliadol na predmet napadnutého konania, ktorým je rozhodovanie o sume náhrady trov konania, ktorá v kontexte s meritórnym rozhodovaním má len subsidiárny, resp. akcesorický charakter vo vzťahu k predmetu meritórneho rozhodovania okresného súdu, ktoré bolo v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti (rovnako ako v čase podania ústavnej sťažnosti) právoplatne skončené. Uvedená skutočnosť v kontexte s dobou rozhodovania okresného súdu o sume náhrady trov konania bráňa konštatovaniu existencie extrémnych prieťahov v konaní. Ústavný súd preto nezistil naplnenie podmienok na vyslovenie záveru o odmietnutí spravodlivosti, t. j. nezistil pochybenia takej intenzity, ktoré by umožňovali k takémuto záveru dospieť, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu, a požiadavke sťažovateľa na vyslovenie porušenia práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy nevyhovel.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

53. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

54. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

55. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

56. Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur.

57. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

58. V tomto kontexte ústavný súd zoberal do úvahy aj predmet sporu (stanovenie sumy náhrady trov konania), ktorý aj keď je pre samotného sťažovateľa nepochybne dôležitý, nepatrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako to je napríklad v prípade rozhodovania v meritórnych veciach pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých).

59. Už len pre úplnosť ústavný súd zdôrazňuje, že stanovenie sumy primeraného finančného zadosťučinenia sa spravuje pravidlami nemajúcimi charakter matematického vzorca, v ktorom by bola premennou výlučne len doba nečinnosti či suma za stanovenú dobu nečinnosti všeobecného súdu, ale špecifikami konkrétneho prejednávaneho prípadu (m. m. IV. ÚS 342/2020). Aj z uvedeného dôvodu preto pre uplatnenie sumy primeraného finančného zadosťučinenia nemôže sám osebe obstať matematický vzorec uvádzaný sťažovateľom (bod 15 tohto nálezu).

60. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neodôvodnenú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho akcesorický charakter v pomere k meritu veci, ako aj jeho význam pre sťažovateľa a zohľadňujúc celkovú dobu napadnutého konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu).

61. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnej sťažnosti v časti požadovanej sumy primeraného finančného zadosťučinenia prevyšujúcej sumu 1 000 eur nevyhovet tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

62. S prihliadnutím na uvedené preto ústavný súd rozhodol vo veci priznania primeraného finančného zadosťučinenia tak, ako to je uvedené v bodoch 2 a 4 výroku tohto nálezu.

VI. Trovy konania

63. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

64. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

65. Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním právnym zástupcom.

66. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 739,66 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje po jej navýšení o daň z pridanej hodnoty sumu 739,66 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VII.

67. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu